

לא יחפור פרק שני בנא בתרא

כא.

עין משפט נר מצוה

לכ א מיי פ"ו מהל' שמנס
הל' י ופ"י מל' מ"ח
הל' א סגמ עפ"ן פ"ו טושיע
ח"מ ס"י ק"ו פ"ו וטושיע
לכ ב מיי פ"ב מהל'ט
מ"ח הל'ט א סגמ עפ"ן
י וטושיע י"ד ע"ש ספ"ק א'
לד ג ד מיי ע"ש הל' ב
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק ה
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק ז
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק ח
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק ט
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק י
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק יא
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק יב
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק יג
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק יד
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק יו
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק יז
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק יח
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק יט
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק כ
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק כא
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק כב
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק כג
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק כד
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק כה
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק כו
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק כז
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק כח
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק כט
טושיע י"ד ע"ש ספ"ק ל

סיפא אהאן לתינוקות של בית רבן. ואע"ג דקול הבא ממחנה אחרים לא מלי מחויי: משום פקנה יהושע בן גמלא. אחד מן הכהנים הגדולים שעמדו בצית שני כדלמך ביצמות (דף סה) ונלמדס (א) אהוס. האב עלמו מנוה ללמדו: פלך. הרבה מדינות צפלך אחד והוא לשון אפרכייא: רב שמואל בר שלנ.

זכור אותה האיש לשוב ויהושע בן גמלא שמו. הוא אותו (ו) האיש דלמך רב יוסף (ביצמות דף סה). תרקבא דדיגרי עיילא ליה מרתא בת צייטוס לינאי המלך עד לאוקוס ליהושע בן גמלא ככהני רצבדי ולדיק גמור היה כדלשכתן הכא והא דקלמך התם (סס) קטורי קא חזינא הכא לפי שהיו אחרים חשבים ממנו א'.

ולמדתם אותם ולמדתם אתם. יש פסרים דלף גרסי ולמדתם אתם ויריש מלכותם ולמדתם משמע (ס) מעמלמס: כ"י מציון תצא תורה. לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בצעודה היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה כדלמך צפרי למען תלמד ליראה וגו' גדול מעשר שני שמביא ליה תלמוד לפי שהיה עומד צירושלים עד שיאלכ מעשר שני שלו והיה רואה שכולם עוסקים במלאת שמים וצעודה היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה: **בבן שש בבן שבע.** כגן שש צצריא כגן שבע כחוס: **בבציר מבר שית לא** (פ"ה מ"ב) בן חמש שנים למקרא צצריא לגמרי כדלמך כמתנות (דף נ) וסס) הלומד בנו פחות מנן שש רן אחריו ולינו מגיעו ואיכא דלמרי חצרו רצין אחריו ואין מגיעין אותו ותרווייהו איתנהו דחליש וגמיר ואיציעית אימא לא ככחוס והא צצריא **אחד מבני בניו ב'.** פי רשביא דלף גרס מצוי א' אלף חצר דלי גרס מצוי תיקשי לאציי דשרי בחצר אחרת וההיא דעושה אדם חנות בצל חנות של חצרו שרי (ו) לכל הפחות בחצר אחר ורצא נמי לא פליג עליה אלף דמוקי ממני דשריא חף צאוה חצר והא חצר אפילו בחצר אחרת אלף חצר מצוי חצר רס:

מלמד תינוקות היה (לעיל דף ט:): ואספי ליה. האכילהו והסקה תורה צעל כרמו כשור שנותנין (א) עליו עול על זארו: לא סמחיה אלא בערקפא דמסנא. צרעות של מנעלים כלומר מכה קלה שלא יחוק: ליהו לוסא לחצריה. איך זקוק לייסרו יותר מדאי ולא לסקלו מלפניך אלא ישצ עס האחרים צלוותא וסופו לתת לב: **רופא.** מוהל: **אומן.** מקיז דס: **מעבדין עליו.** מפני שמרבה עליהן קול נכנסין ויואלין: **לסופר יהודי.** מלמד תינוקות: **צופר מסא.** מלמד תינוקות העיר ומושיב מלמדים תחמיו והוא מורה את כולם איך יעשו ויש עס קול גדול: **מתקם יהושע בן גמלא ואילך.** שיצנו מלמדי תינוקות בכל עיר: **לא ממטינ ינוקא ממסא למסא.** ללמוד מניס ליוס שמא יחוק דרכים שהשטן מקטרג צשעת הסכנה שנלמך פן יקראנו אסון (כדלמך מצ) אלא יוכל לכוף בני אותו מתא להושיב מלמדי תינוקות: **סיפורא.** גשר רחב וחצרו צמנמות (דף לה). תימורא דתפלין מקוס מושבס שדומה לגשר: **גמלא.** לוח קלרה: **סך מקרי דרדקי.** מנין תינוקות הרואין ללמלך אחד: **ריש דוכנא.** שומע עס התינוקות מפי המלמד וחור ומשגירו כפי התינוקות ואותו ריש דוכנא נוטל סכר: **ומסייעין ליה ממסא.** ללמוד לו אותו ריש דוכנא: **דילמא אסי לויסעונו.** יתפאר בצלו שאין כמותו ויתשל מן התינוקות ולא יירא שמא יסקוהו: **פל שפן.** כשתצננוהו יתן לב להיות למד יפה שדוף. מקאלת חצרו סקלקוהו מפניו שיציישו צבני העיר: **דגרים** ולא דייק. שולמד הרבה ולא דייק צלמוד התינוקות שלא ישמשו: מאי

רבינו גרשום (המשך)

רפואה או מקרא יכול לעכב עליו דלא מצי בעידי: ולא לסופר יהודי. מלמד תינוקות אימא דמיני מעכב. הכא במאי עסקין בסופר מתא שהוא סופר העיר שחובת שטרות וספרים לכל מצי מעכב מחמת הונסין אצלו ואית דמפרישי ספר מצינו שחובתו כל בני העיר: לא ממשקין ינוקא ממתא מפני חן הקהנין להושיב מלמדי תינוקות בכל פלך ופלך: ואי מפסקי נהרא לא ממטינן. דאיכא להושיב דלמא יתא רגיל ללמוד לחודיה ונפיל לנהרא: תיתורא. גשר מרוצב: גמלא. גשר עשוי מנסר צד ומשני צדי הנהר קבועין ב' יתרות וקשרו חבל א' מזה לזה ואותן העוברין על אותו נסר צד מסקינן יתרון בחבל ונעברין אבל התינוקות שאין בהן דעת לסמוך לא ממטינן דילמא איל לחודיה ונפיל: סך מקרי דרדקי. עד כ"ה חלמיהם יכול ללמוד אחד: ריש דוכנא. ממהנת תחתיו עד שייטיע לו ללמוד הגער. ואין מנכין לו לרב משכירותו כדי לשבור אותו ריש דוכנא אלא מסייעין ליה ממתא הצבור שרובין אותו ריש דוכנא. מאי טעמא לא מלמקי ליה לההוא דלא גריס כל כך דאי מסלקינן ליה מותבינן להו קמיה ההוא דגריס טפי אמר א' מרשילנא מסלקי להו קמאי כי ויכי דלסקי להו קמיה דאדין ומעין טפו שלא יבא אחד דגריס בהו מיניה ויסקי ממנו. ומתססק בהו הבהב משום קמאט סופרים תרבה חכמה שוה קמא לזה: חד דגריס הרבה וחד דייק כל כך:

ב'. פי רשביא דלף גרס מצוי א' אלף חצר דלי גרס מצוי תיקשי לאציי דשרי בחצר אחרת וההיא דעושה אדם חנות בצל חנות של חצרו שרי (ו) לכל הפחות בחצר אחר ורצא נמי לא פליג עליה אלף דמוקי ממני דשריא חף צאוה חצר והא חצר אפילו בחצר אחרת אלף חצר מצוי חצר רס:

מבצל ריחים דתגן צמנתי דאין יכול למחות צידו ולומר איני יכול לישן מקול הריחים ומקול הפטיש וי"ל דמתני' צאוה צעודה דלויכא והא צצריא העושה לעושה דלויכא דלויכא ויואלין ווא"ת הא אחרים צצמון האלי צר מנזאה דלויכא ריחייא כו' דינא הוא דמעכב עליה משום דלמך ליה קא פסקת לחיותי משמע דלי לאו משום דקא פסקת לחיותי היה יכול להעמיד עס הריחים אע"ג דעושה לאחרים ולקמן נמי תניא עושה אדם חנות בצל חנותו של חצרו כו' דלף על גב דליכא נכנסין ויואלין ודומק לחלק דהתם כנר יש יואלין ונכנסין לריחים הראשון או לחנות הראשון מאי

מאי דלמך רב יוסף (ביצמות דף סה). תרקבא דדיגרי עיילא ליה מרתא בת צייטוס לינאי המלך עד לאוקוס ליהושע בן גמלא ככהני רצבדי ולדיק גמור היה כדלשכתן הכא והא דקלמך התם (סס) קטורי קא חזינא הכא לפי שהיו אחרים חשבים ממנו א'.

מאי דלמך רב יוסף (ביצמות דף סה). תרקבא דדיגרי עיילא ליה מרתא בת צייטוס לינאי המלך עד לאוקוס ליהושע בן גמלא ככהני רצבדי ולדיק גמור היה כדלשכתן הכא והא דקלמך התם (סס) קטורי קא חזינא הכא לפי שהיו אחרים חשבים ממנו א'.

מאי דלמך רב יוסף (ביצמות דף סה). תרקבא דדיגרי עיילא ליה מרתא בת צייטוס לינאי המלך עד לאוקוס ליהושע בן גמלא ככהני רצבדי ולדיק גמור היה כדלשכתן הכא והא דקלמך התם (סס) קטורי קא חזינא הכא לפי שהיו אחרים חשבים ממנו א'.

מאי דלמך רב יוסף (ביצמות דף סה). תרקבא דדיגרי עיילא ליה מרתא בת צייטוס לינאי המלך עד לאוקוס ליהושע בן גמלא ככהני רצבדי ולדיק גמור היה כדלשכתן הכא והא דקלמך התם (סס) קטורי קא חזינא הכא לפי שהיו אחרים חשבים ממנו א'.

תורה אור השלם

1 ולקדמם אהם את בנימין
לדבר הם שבחתיך בביתך
ובלכתך בדרך ובביתך
ובקופך: דברים יא א'
2 וקלטו עמי רבים
ואמרו לבו ונעלה אל הר
י' אל בית אלתי יעקב רבנו
מודביו ונלכה בארתינו
בי מציון תצא תורה דבר
י' מירושלם: שפתינו ב ג
3 בי שבת יתשים ישב
שם יאב וכל ישראל עד
הכרית כל זכר באדום:
מלכים א יא טז

הגהות הב"ח

(א) גמי תא מורה גרי
ועיניו: (ב) שם מבעט לליל
ואת י' מתמ: (א) רש"י ד"ה
ואספי וסי שנותנין לו עול:
(ג) תוב' ד"ה וסר וסי' הא
אוחו דלמך לליל ותימא איה
מתק: (ד) ו"ה ולמתיא וסי'
מתמ אהם בעצמיהם:
(ה) ד"ה חר' וסי' ערי נכמי
לכל הפחות: (ו) ד"ה ולף וסי'
לסא לא היה סופר וסי' איה
ד"ה אמרי: (ח) ד"ה כנספס
וסי' דא קרי ליה סא:

מוסף רש"י

ואספי ליה כתורא.
הלעיסו מורה כסו שאפה
מלעיו ואכנסו מאכל
(כחובות ג.)

מוסף תוספות

א. היו גדולים ממנו
שהיו הארים יותר לכהונה
גדולה. תוב' הלעיסו עומכ
פא. ב. הדמה ליכא עומכ
נכנסים ויוצאין רשביא.
ג. בחספדות. כ"י פ"י כ"ז.
ד. מהמקבצים בני עיר
אצלו. כפי יוטה.
ה. [א]תן חכב שחב לו
בטעות. אין משלם לו
ההפסד שהגיע לו ברעות
השטר. דגרמא בעלמא
הוא. עס לקמן.)

רבינו גרשום

מפני התינוקות של בית
רבן שבאין ללמוד תורה זה
אינו יכול לעכב עליו אפי'
בחצר שהותפין: מי שיש
לו אב. שהיה חייב בלמודו
מקלן: עד שית שנין לא
תקבל ללמודו שאינו יכול
ללמוד עינין תורה הלימוד:
ואספי ליה כי תורא. כלומר
תן עליו עול תורה כמו
לשור זה שאובקין אותו
בעל כרחו וממטינן לו
המאכל כדי שיהא פשוך
הכנס בו תורה: בערקפא
דמסנא. בריצות של מנעל
הכחו ואל תכחו יותר
מדאי שבשבתא רוב הכמות
אין מתפקה אפי' קרי
נפשיה קרי ואי לא ליהו
צויתא לחבריה דקרי ואל
תחשו להכותו יותר מדאי:
בתינוקות דעובדי כוכבים.
אם רוצה ללמוד ספר